

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan muutosten hyväksymisestä sekä laiksi merilain 9 luvun 5 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan muutosten hyväksymisestä sekä laiksi merilain 9 luvun 5 §:n muuttamisesta (HE 7/2015 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Susan Hindström, liikenne- ja viestintäministeriö
- osastopäällikkö Susanna Metsälampi, Liikenteen turvallisuusvirasto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Suomen Varustamot ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan muutokset, jotka koskevat laivanisännän vastuunrajoitusoikeuteen liittyvien vastuumäärien korottamista. Muutosten voimaansaattamiseksi ehdotetaan muutettavaksi vastuumääriä koskevaa merilain säännöstä.

Laki merilain 9 luvun 5 §:n muuttamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kuin pöytäkirjan muutokset tulevat kansainvälisesti voimaan kesäkuussa 2015 tai mahdollisimman pian sen jälkeen.

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2015 vp

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Suomen merenkulkua koskeva lainsäädäntö perustuu hyvin pitkälle kansainvälisiin sopimuksiin. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi merioikeudellisia vaateita koskevan vastuun rajoittamisesta tehdyn vuoden 1976 yleissopimuksen (SopS 82/1986, jäljempänä vastuunrajoitussopimus) muuttamisesta tehdyn vuoden 1996 pöytäkirjan muutokset, jotka koskevat laivanisännän vastuunrajoitusoikeuteen liittyvien vastuumäärien korottamista.

Kyse on valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomen toimivaltaan kuuluvan kansainvälisen sopimuksen määräysten muuttamisesta, joten sopimusmääräyksen muuttamiseen tulee saada eduskunnan hyväksyntä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan vastuunrajoitussopimuksen voimaansaattaminen ehdotetaan toteutettavaksi poikkeuksellisesti tavanomaisen blankettilain sijasta merilakiin (674/1994) tehtävällä muutoksella johtuen siitä, että esityksessä on kyse vain yhden sopimusmääräyksen (3 artikla) voimaansaattamisesta.

Merilain 9 luvussa säädetään jo nykyisin kansainvälisiin sopimuksiin perustuen laivanisännän oikeudesta rajoittaa vastuutaan, mikä on poikkeus siihen yleiseen vahingonkorvausoikeudelliseen lähtökohtaan, jonka mukaan vahingon aiheuttajan tulee korvata vahingonkärsijälle vahinko täysimääräisesti. Esityksessä ehdotetaan vastuunrajoitussopimuksen voimaansaattamiseksi, että merilain 9 luvun 5 §:n onnettomuuskohtaisia vastuun enimmäismääriä korotetaan 51 %:lla. Vastuunrajat määritellään kyseisessä säännöksessä erityisinä nosto-oikeuksina (Special Drawing Right SDR). Käytännössä varustamojen tulee ottaa tietyt bruttovetoisuusrajat ylittävillä aluksille P and I (Protection and Indemnity) -vakuutus merioikeudellisia vaateita koskevien vastuiden toteutumisen varalta.

Voimaan saatettavan sopimuksen määräyksillä pyritään varmistamaan, että aiheutuneet vahingot sekä esimerkiksi polttoaineonnettomuuksien aiheuttamien ympäristövaikutusten torjuntakustannukset viranomaisille tulisivat nykyistä suuremmalla varmuudella korvatuiksi aiheuttaja maksaa -periaatteen mukaisesti kokonaan aluksen vastuuvakuutuksesta.

Valiokunta pitää lähtökohtaisesti nykyisen vastuunrajoitusoikeuden säilyttämistä tärkeänä, jotta merenkuluelinkeinon vakuutusmaksut säilyisivät kohtuullisella tasolla. Valiokunta toteaa, että varustamoille ja viime kädessä elinkeinoelämälle ja vientiteollisuudellemme lankeavat merikuljetusten kustannukset ovat nousseet viime vuosina useista eri syistä. Ehdotetut vastuunrajojen korotukset ovat omiaan nostamaan varustamojen vakuutusmaksuja, joten ehdotus lisää entisestään merenkulun kustannuksia. Liikenne- ja viestintävaliokunta on korostanut useita kertoja, että elinkeinoelämän logistiikkaan kustannuksiin tulisi pyrkiä löytämään laaja-alaisesti sellaisia keinoja, joilla näitä kustannuksia saataisiin laskettua erityisesti pääosin merikuljetuksia hyödyntävän vientiteollisuutemme kilpailukyvyyn varmistamiseksi.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esityksellä voimaan saatettavasta kansainvälisestä sopimuksesta aiheutuvien vakuutusmaksujen korotusten arvioidaan kuitenkin olevan marginaalisia, tasoltaan prosentin murto-osan luokkaa. Vakuutusmaksuihin esityksen myötä kohdistuvien korotuspaineiden suuruutta on saadun selvityksen mukaan kuitenkin vaikea arvioida, koska käytännössä vakuutusmaksut määräytyvät aluskohtaisen riskikartoituksen perusteella, johon vaikuttavat mm. aluksen kunto, ikä ja luokka, vahinkohistoria, kuljetettava lasti sekä aluksen liiken-

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2015 vp

nöintialue. Saadun selvityksen mukaan on myös todennäköistä, että mikäli merellä sattuisi suur-
onnettomuus, tämä todennäköisesti nostaisi yleisestikin vakuutusmaksujen tasoa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Itämeren ja erityisesti Suomenlahden alusliikenteen
lisääntyminen on lisännyt onnettomuusriskiä tällä alueella. Suomenlahti on nykyisin myös vilkas
öljynkuljetusreitti, jonka kautta kulkee päivittäin noin 20 säiliöalusta, joista suurimmat kuljetta-
vat jopa 150 000 tonnin öljylastia. Valiokunta katsoo, että aiheuttaja maksaa -periaatteen toteu-
tumisiksi myös suurten ympäristöön ja ihmisen toimintaan kohdistuvien vahinkojen ja torjunta-
kustannusten kohdalla esityksen mukainen vastuurajojen nostaminen on perusteltua. Valiokunta
pitää tätä myös ympäristönsuojelun kannalta tarkoituksenmukaisena. Valiokunta korostaa öljy-
suoja-arahastojärjestelmän toimivuuden merkitystä sekä torjuntavalmiuden ylläpidon kannalta että
vahinkojen korvaamiseksi niissä tilanteissa, joissa vahingon aiheuttaja ei kykene korvaamaan
kustannuksia tai vahingon aiheuttanut taho ei ole tiedossa.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetut muutokset tulevat vaikuttamaan myös ns.
bunkkeriyleissopimuksen (SopS 4/2009) ja Nairobien hylkyjen nostoa koskevan yleissopimuksen
(WRC) perusteella tehtäviin korvausvaatimuksiin. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että
Nairobien yleissopimusta ei ole vielä ratifioitu Suomessa, ja katsoo, että sopimus olisi tärkeää saat-
taa voimaan Suomessa ilman tarpeetonta viivästystä.

Lain ehdotetaan tulevan voimaan kesällä 2015 ja ennen lain voimaantuloa syntyneisiin vahinkoi-
hin sovellettaisiin vanhaa lakia.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valio-
kunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksessä tar-
koitettuun yleissopimuksen muuttamisesta tehtyyn pöytäkirjaan tehtyjen muutosten ja lakiehd-
dotuksen hyväksymistä esityksessä tarkoitettulla tavalla.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

*Eduskunta hyväksyy hallituksen esityksessä HE 7/2015 vp tarkoitettuun yleissopimuksen
muuttamisesta tehtyyn pöytäkirjaan tehdyt muutokset.*

*Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 7/2015 vp sisältyvän la-
kiehdotuksen.*

Helsingissä 17.6.2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mirja Vehkaperä kesk

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2015 vp

jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Susanna Koski kok
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Eeva-Maria Maijala kesk
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Jani Mäkelä ps
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula